

היכלי תורה

שיעורי תורה
רשת

פרנס החודש
להחזקת שיעורי התורה
לזכר נשמת הרה"צ ר'
פלמיאל מאיר זצ"ל רבינוביץ
נלב"ע י"ט אב תשמ"ז
הוציא צ"י ולבית אחד מתלמידיו

ערשיק פרי' שופטים א' אלול תשס"ז * דף היומי בבלי: יומא דף ע"ג ירושלמי: מעשר שני כ"ז

נושאי ה'דף' בעלון:

- קיום סעודה ג' בפירות ובין (יומא ע"ט)
- שיעור זמן כדי אכילת פרס (יומא פ')
- מצוות האכילה בערב יום הכפורים (יומא פ"א)
- חיוב חינוך הבת (יומא פ"ב)
- שימוש בתרופות הומיאופתיות בכל ימות השנה ובימי הפסח (יומא פ"ג)
- חילול שבת במחלה שאין בה סכנה עכשיו אך יכולה להיגרר ממנה סכנה (יומא פ"ד)
- קביעת רגע המוות ודין מוות קליני (יומא פ"ה)

חדש בעלון:

- ✓ לימודי היום
- ✓ זמני כניסת ויציאת השבת (מתוך לוח "דבר בעיתו" של הרב מרדכי גנוס שליט"א ות"ח לו על כך)

מהשקצ החל' הס"ד
לצאת לאור הצלון
מתראס לשפה האנגלית

המצוני' יניס לקבלו נא
לשולח אנחיל' למצרכת

ש"ק פרי' שופטים זמני כניסת ויציאת השבת:

י-ם	ת"א	חיפה	באר שבע
6:36	6:52	6:44	6:53
7:49	7:51	7:51	7:50
8:28	8:25	8:28	8:27

הזמנים ו'לימודי היום"
מתוך ובאדיבות לוח "דבר בעתו"
ניתן להשיגו בת.ד. 1119 ב"ב

ניתן לרכוש גמרות סוכה "עוז והדר"

לשיעורי הדף היומי במחירים מיוחדים
מבצעים לרכישה מרובזת!
להזמנות:

1 599-55-30-55
לחניות: "המסורה" 02-5370588

לימוד לכף זכות-הערובה לזכות בימי הדין

עומדים אנו בתחילת חודש "אלול" הנקרא חודש הרחמים והרצון, וקול השופר המעורר את השחר מזכיר כי הנה קרבים הימים הנוראים ימי הדין, שבהם יעברו כל הברואים כבני מרון לפני מלך עליון, כל בר לבב נרעש ונפחד ומטכס עצה ופלילה במה יתרצה עבד אל אדוניו, איך יזכה לכתובה וחתימה טובה בספרן של צדיקים גמורים.

יסוד מוסד מדרכי הנהגת הבורא ית"ש עם ברואיו, לימדנו מרן אור שבעת הימים הבעש"ט הק' זיע"א ע"פ דרכו שביאר את הפסוק (תהלים קכא ה) 'ה' צילך', וכה אמר שהקב"ה הוא כביכול כעין צילו של האדם, מה הצל של האדם מתנועע כפי תנועות האדם שבכל תנועה ותנועה שהאדם עושה כך עושה הצל כנגדו, כן הנהגת הבורא עם האדם הוא כפי דרכיו והנהגותיו עם חבריו ורעיו, שכאשר האדם מתנהג עם אחרים במידת החסד בוותרנות ונדיבות, אף הקב"ה מודד לו כמידתו ומנהלו על מי מנוחות בחסד וברחמים.

וכדברים האלו נאמרו בספה"ק "קדושת לוי" בפרשת השבוע, ואף הוא מקדים שכאשר אנו למטה נתנהג זה עם זה במידת החסד, ונלמד זכות על כל איש מישראל לדון אותו לכף זכות, הרי אז נעורר בזה מידת החסד העליונה שילמדו עלינו זכות ומליצה ישרה במידת החסד והרחמים.

ובזה דרש מאמר הכתוב "שופטים ושוטרים תיתן לך בכל שעריך כו' ושפטו את העם משפט צדק", כלומר שופטים ושוטרים אתה נותן לך, שאתה בעצמך מכין על יד מעשיך את שופטיך ושוטריך העומדים לדון אותך בימים הבאים עלינו לטובה, ואתה מעמיד אותם באיזה אופן ידונו אותך אם לכף חובה או לכף זכות, וכיון ששופטיך תלויים במעשיך לכן אומר לך הכתוב "ושפטו את העם משפט צדק" שתרגיל עצמך לדון כל אדם מישראל לכף זכות, ולפי שבמידה שאדם מודד מודדים לו, לכן ילמדו אף עליך זכות להצדיק בדין של מעלה.

ואיך יוכל האדם ללמד עצמו שידון כל אדם לכף זכות, לימדונו צדיקי הדורות שעל ידי העסק והפלפול בדברי התורה שהיא מחכימת פתי, ועל ידי שמרגילים את המח לשקול כל דבר בפלס ההיגיון ולא להכריע ברפרוף מלמעלה, הרי ההרגל ייעשה לטבע ואף כשיראה אצל חברו דבר הנראה זר לא ידונו מיד לכף חובה אלא ישקול הכרעתו לשני צדדים ויוכל להטותו לכף זכות.

הדברים נכתבו ע"י הרה"ג ר' פנחס בידרמן שליט"א
מח"ס "ביאורי רש"י" כולל עוז והדר'

Exciting News!

Beginning next week we will be publishing an English version of the "Heichlei Torah" bulletin!

From now on, all of the quality material of Mesivta along with the accompanying columns will be available in English!

If you wish to receive the English publication, please e-mail your request to tora10@nana.co.il.

Join now, and notify your friends as well!!!

With Torah Greetings,
The Heichlei Torah Staff

העלון יו"ל ע"י המרכז העולמי להפצת הדף היומי
"זכרון עשה"
על: 02-5377604

העלון מופץ בלמעלה מ-10,000 תיבות דוא"ל ע"י
רשת "היכלי תורה": 03-5422711 פקס: 1599-55-30-55
דוא"ל: tora10@nana.co.il
להצטרפות לקבלת העלון נא לשלוח אמיל לכתובת הנ"ל.
הערות והארות יתקבלו בברכה!

יום שישי א' אלול

יומא ע"ט

קיום סעודה שלישית בפירות וביין

בגמרא מבואר שאם החסיר אדם ולא אכל בחג הסוכות את מנין הסעודות שצריך הוא לאכול בהם (לדברי ר"א) יכול הוא להשלימם באכילת מיני תרגימא, ונחלקו בסוגייתנו אם גם פירות נכללים בכלל מיני תרגימא אם לאו.

וכתבו התוס' (ד"ה מיני), שאין ללמוד ממה שאמרו כאן שיכולים להשלים סעודות חג הסוכות במיני תרגימא שהוא הדין שגם סעודות שבת יכולים להשלים במיני תרגימא, כיון שיש לומר שלענין ג' סעודות בשבת יש חיוב לאכול דווקא פת, כיון שדין ג' סעודות של שבת נלמד מהמן שירד במדבר שנאמר בו ג' פעמים 'היום', והמן הוא במקום פת, ולכן חייבים לאכול דווקא פת. ועוד כתבו התוס' שגם אם יכולים לקיים סעודת שבת במיני תרגימא מכל מקום ודאי שבפירות אי אפשר לקיים סעודת שבת.

ובאמת נחלקו בדבר הראשונים, שר"ת (הובא במחזיק ברכה סי' רצא סק"ח) כתב שיוצאים חובת סעודה שלישית גם בפרפרת ומיני תרגימא, וכן כתבו בפסקי הרי"ד (סוכה כז.) ושבלי הלקט (סי' צג) ותלמיד מהר"ם בספר תשב"ץ (סי' כה) והראב"ה (סוכה סי' תרלז). אך המאירי (שבת קיז: ד"ה שלש) כתב כדעת התוספות בסוגייתנו שגם בסעודה שלישית אין יוצאים ידי חובה אלא בפת, וכן מסקנת הריטב"א (סוכה כז.) והיראים (השלם סי' צב), וכן כתב המגיד משנה (שבת פ"ל ה"ט) בדעת הרמב"ם.

ובשו"ת דברי יציב (או"ח סי' קלג) דן אם יכולים לקיים סעודה ג' ביין, ותמה על שלא הזכירו הפוסקים אלא בשר ודגים ופירות ולא הזכירו יין. והביא משו"ת דבר משה (סי' כה) שכתב שאין יוצאים חובת סעודה ג' בפירות אלא אם כן הם מבושלים, אבל לא בפירות חיים. וכתב בדבר יציב לבאר טעם הדבר, שהנה רש"י (סוכה כז. ד"ה במיני) פירש שמיני תרגימא הם כגון פירות וכסנין וקפלוטות מבושלות. והקשו התוס' (שם ד"ה במיני) שהרי בסוגייתנו מבואר שלמסקנת הגמ' אין יוצאים חיוב אכילה בסוכה בפירות, וא"כ אין תרגימא פירות אלא רק כגון בשר ודגים.

וכן כתבו התוספות בסוגייתנו, ובתוספות ישנים בסוגייתנו ביארו שרק מעשה קדירה נקרא מיני תרגימא ולא פירות. וכתב בדברי יציב שיש לומר בדעת רש"י שהוא סובר שכל דבר מבושל נקרא מיני תרגימא, ופירות חיים שאינם מבושלים באמת אינם מיני תרגימא ואין יוצאים בהם בסוכה, אך פירות מבושלים אף הן כמעשה קדירה ומיני תרגימא הם נקראים. וזהו שכתב רש"י כגון פירות וכסנין וקפלוטות מבושלות, ומבושלות קאי גם על פירות וכסנין, שהכל צריך להיות מבושל ואז שם מיני תרגימא עליו ויוצאים בו בסוכה. ולכן גם לענין שבת כיון שצריך שיהיו הסעודות כדוגמת המן וכמו שנתבאר מדברי התוספות, ושם נאמר (שמות טז כג) את אשר תאפו אפו ואת אשר תבשלו בשלו, לכן גם בזה יש סמך שיצטרפו דבר אפוי או מבושל דווקא.

וכן הוא לשון המגיד מישירים (לביית יוסף, פרשת צו), שכתב לענין סעודה ג' שמיבעי דהא כזית יהא מתבשילא, ומבואר גם כן שצריך שיהיה תבשיל בדווקא. ולפי זה כתב בדברי יציב שאין יוצאים סעודה ג' ביין, כיון שישן שאינו מבושל אין יוצאים בו שהרי צריך דבר מבושל בדווקא וכמו שנתבאר, ויין מבושל נשתנה לגריעותא ואינו יין מעולה לברכת קידוש לדעת הרבה פוסקים (ראה סי' רעח ס"ח), ולכן אין לצאת חובת סעודה ג' ביין.

יום שב"ק ב' אלול

יומא פ'

שיעור זמן כדי אכילת פרס

בסוגייתנו נאמר שיעור כדי אכילת פרס לעניינינו שונים, ונחלקו הפוסקים בשיעור זמן זה של כדי אכילת פרס.

דעות רבות ישנם בענין, החל מ- 2 דקות ועד 9 דקות, (ויש המגיעים עד 15 דקות). ואלו הן השיטות בקצרה:

9 דקות (שו"ת חתם סופר ח"ו סי' טז לחומרא, שיעורין של תורה להקה"י, שיעורי מצוות אות ל' לחומרא);

8 דקות (גולות עיליות מקוואות פ"ז מ"ז בשם בעל התניא, שדה חמד אסיפת דינים אכילה אות ג בשם דרכי הוראה, מהר"ם שי"ק סי' רסג).

7 וחצי דקות (ביכורי יעקב סי' תרלט, מלמד להועיל ח"א סי' קג אות ה).

7 דקות (שדי חמד כרך ו עמ' 393 בשם הצמח צדק, ובדי השלחן סי' לו אות ה בשמו, עינים למשפט ברכות מ"א בשם רבי יצחק אלחנן מקובנא)

6 דקות (שו"ת צמח צדק שער המילואים סי' ט), 4 דקות (הגרא"ח נאה בשיעורי תורה סי' ג אות טו, והקה"י בשיעורין של תורה שם מכריע כך לחומרא).

3-4 דקות (ערוך השולחן או"ח סי' רב ס"ח לענין ברכה, כף החיים סי' רז ס"ח לענין ברכה).

3 דקות (מרחשת ח"א סי' יד, וכן מכריע באגרות משה או"ח ד סי' מא).
2 דקות (שו"ת חתם סופר שם - לחומרא).

מן הענין לציין, שהמרחשת המשער את שיעור כדי אכילת פרס ב-2-3 דקות וכנ"ל הוכיח כן מהנראה בגמרא (סוכה כז.) ששיעור זמן אכילת עראי שהוא פחות מכביצה דומה לשיעור שינת עראי שהוא כשיעור הילוך מאה אמות, ולפי זה הוא מבאר את התוספתא (זבים פ"א) שכתוב שם ששיעור ההליכה מהמקום ששמו 'מגדידון', (שהוא לפי פירוש רב האי גאון (זבים פ"א מ"ה) והערוך (ערך גד) מקום בבית המקדש שהיונים שקצו אותו), ועד מעיין השילוח, הוא כזמן בו מספיקים לטבול שתי טבילות ולהתנגב שתי ניגובים, והיות ומבואר בגמרא (בריות ג.) ששיעור טבילה הוא קצת פחות מכדי אכילת פרס.

ובשו"ת חתם סופר (שם) מבואר שזמן הניגוב הוא כזמן הטבילה, נמצא כי זמן שתי טבילות ושתי ניגובים הוא קצת פחות מארבעה פעמים כדי אכילת פרס, והיות ואכילת פרס היא ארבעה ביצים וכל ביצה הוא כשיעור הליכת מאה אמות, נמצא שהמרחק בין הר הבית למעיין השילוח הוא כ- 1600 אמה. הדבר מענין, איך שממקום מושבו על כיסא רבנות וילנא חישב המרחק את המרחק שבין הר הבית לשילוח על פי הסוגיות הנ"ל, ואכן חישובו עולה בקנה אחד עם המציאות, שהמרחק בין הר הבית לשילוח הוא כ- 800 מטר, שהם כ- 1600 אמות. (מידות ושיעורי תורה פרק ב' הערה 86).

כל האוכל ושותה בט'... כאילו התענה ט' וי' (יומא פא:)

הענין הוא כך דמ"ע היא תשובה ויודיו כדאיתא ברמב"ם. וכיון דמצינוה היא צריך לעשותה בשמחה. וכיון דענין תשובה הוא עינוי ולכופ' באגמון ראשינו, ולזה הוא בעשירי נבחר, לכך פרט הכתוב בתשיעי לשמחת מצווה זו, ובתשיעי שמחין ישראל על שבחר להם הקב"ה יום לתשובה. שמחה. ר"ת ש'מחת מ'צוה ח'ביב ה'רבה. וגדול הנהגה מיגיע כפו כו'. ר"ל הנאת המצווה יותר מעל המצווה עצמה. לזה אמרו כל האוכל ושותה בתשיעי, ר"ל הכנה זו בהנאת תשוקתם ליום הנבחר הזה, ושמחתם מהמצווה זו יחשב להם שמחתם מהמצווה כהמצווה עצמה. (הנה קמא)

מ"כפתור ופרח" מתוך 'מת'בתא'

יחודי היום

יום שב"ק ב' אלול תשס"ו	26 באוגוסט 2006
דף היומי בבלי:	דף היומי בבלי:
דף היומי ירוש':	דף היומי ירוש':
משנה יומית:	משנה יומית:

יחודי היום

יום שישי א' אלול תשס"ו	25 באוגוסט 2006
דף היומי בבלי:	דף היומי בבלי:
דף היומי ירוש':	דף היומי ירוש':
משנה יומית:	משנה יומית:

יום ראשון ג' אלול

יומא פ"ה

יום שני ד' אלול

יומא פ"ז

מצוות האכילה בערב יום הכפורים

בסוגייתנו מבואר שמצוה יש באכילה בתשיעי בתשרי ערב יום הכפורים, וכל האוכל בתשיעי מעלה עליו הכתוב כאילו התענה תשיעי ועשירי. ובטעם המצוה לאכול בערב יום הכיפורים נאמרו כמה טעמים, ודנו הפוסקים בנפקות העולות להלכה ביו הטעמים וכמו שיתבאר.

א. בשערי תשובה לרבינו יונה (שער ד ס"ז ח) כתב בטעם הסעודה, כיון שעל ידה מראה את גודל שמחתו בהגיע זמן כפרתו, ושמחה זו תהיה לו לעדות על גודל דאגתו על אשמותיו ויגונותיו על עונותיו.

ב. עוד כתב רבינו יונה (שם ס"ז ט), שבשאר ימים טובים אנחנו קובעים סעודה ביום טוב עצמו על שמחת המצוה, כיון ששכר גדול יש על עשיית המצוות בשמחה כמו שנאמר (דברי הימים א' כ"ז ז') 'ועתה עמך הנמצאו פה ראיתי בשמחה להתנדב לך', ונאמר (דברים כ"ח מז) 'תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב'. ומפני שביה"כ אי אפשר לקבוע סעודה על שמחת המצוה כיון שהוא יום צום, לכן נתחייבו לקבוע סעודה על שמחת המצוה בערב יוה"כ.

ג. עוד כתב רבינו יונה (שם ס"ז י), שהסעודה היא למען נתחזק להרבות תפלה ותחנונים ביום הכפורים ולשית עצות בנפשנו על התשובה ועיקריה, ולכן אוכלים בערב יום הכפורים כדי להרבות בכח הגוף ביום הכפורים, וכן כתב גם הרא"ש (יומא פ"ח ס"ז כב), והוסיף שהוא להראות חיבתו של המקום ברוך הוא לישראל, כאדם שיש לו ילד שעשועים וגזר עליו להתענות יום אחד וצוה להאכילו ולהשקותו ערב יום התענית כדי שיוכל לסבול, כך הקב"ה מכל ימות השנה לא צוה לישראל להתענות אלא יום אחד לטובתן לכפר על עונותם והזהירם לאכול ולשתות ערב התענית.

ד. בשבולי הלקט (ס"ז שז) כתב שטעם האכילה בערב יום הכיפורים היא כדי להגדיל את העינוי ביום הכיפורים, שמפני שאוכל יפה בערב יום הכיפורים וביום הכיפורים מתענה קשה לו עינויו יותר.

חיוב נשים וחולים בסעודה זו

וכתבו הפוסקים נפקא מינה בין הטעמים לחולה האוכל ביום הכפורים, שהטעם הראשון והשני להראות גודל השמחה שייכים גם בו, אבל הטעם השלישי כדי שיהיה לו כח לצום וכן הטעם הרביעי להגדיל עינוי נפשו אינם שייכים בו, ולפי טעמים אלו אינו מצווה באכילה בערב יום הכפורים.

וכן נפקא מינה לאשה, שכל הטעמים שייכים גם בה, ואם חיוב הסעודה בתשיעי תלוי בטעמים אלו גם האשה מצווה בסעודה זו (ראה שו"ת כתב סופר או"ח ס"י קיב, לימודי ה' לימוד נט, שו"ת חסד לאברהם תאומים מהדו"ת או"ח ס"י סה, שו"ת פתחי שערים ס"י יא, שו"ת לב ים ס"י יד, ועוד).

אך אם חיוב הסעודה בתשיעי אינו תלוי בטעמים אלו אלא מצוה בפני עצמה היא, יש לומר שנשים פטורות ממנה ככל מצות עשה שהזמן גרמא שנשים פטורות ממנה (ראה שו"ת רע"א ס"ז טז ושדי חמד מערכת יום הכפורים ס"א אות ה).

חיוב חינוך הבת

בסוגייתנו מבואר שאף התינוקות מתחנכות להתענות ביוה"כ גם לפני שהגיעו למצוות, ומבואר בזה שדין חינוך נוהג גם בבנותיו. אך נחלקו הראשונים בגדר החיוב. שבשיטה מקובצת (נזיר כ"ט) כתב בשם תוס' הרא"ש ותוס' רבינו פרץ שנחלקו ר"י ור"ל (נזיר שם) אם חייב אדם בחינוך בתו, שלדעת ריש לקיש אין אדם חייב בחינוך בתו ולדעת רבי יוחנן חייב (וראה אורח מישור וקרבן אורה שם, ערוך לנר סוכה ב:). ברכי יוסף או"ח ס"י שמג ס"ק ז, ומלא הרועים ע' חינוך). אך הרמב"ן (במלחמות יומא ד.) והר"ן (יומא ג: ד"ה ורבי יוחנן) כתבו שעיקר החינוך הוא לבנו ולא לבתו, ובזה ביארו מה שלפי דעתם אין צריך לחנך את הבנות להתענות אלא באותו גיל שמחנכים את הבנים להתענות, אף שהנשים מגיעות למצוות קודם ומן הראוי היה להקדים גם את גיל חינוכם למצוות, מ"מ כיון שעיקר החינוך הוא לבן ולא לבת, לכן אין צריך לקבוע זמן חינוך מיוחד לבת.

ובתוספות ישנים ותוס' הרא"ש בסוגייתנו כתבו שרק לענין נזירות אין דין חינוך בבת, אך לכל מצוות התורה חייב אדם לחנך את בתו כבנו, וכן כתבו התוס' (נזיר כח: ד"ה בנו), וכן נקטו להלכה המגן אברהם (ס"י שמג ס"ק א), והפרי מגדים (פתיחה כוללת שם), ושו"ע הרב (שם ס"ב וע"ש ס"י תעב סכ"ה), והח"א (כלל סו דין ב) והמשנ"ב (ס"י שמג ס"ק ב).

עניית אמן על ברכת בת

והנה בשו"ע (ס"י רטו ס"ג) מבואר שחייבים לענות אמן על ברכה של קטן שהגיע לחינוך, וכתב במשנ"ב (שם ס"ק טו) שבקטן שלא הגיע לחינוך אין חיוב לענות אמן על ברכתו. ובערוך השולחן (ס"י רטו ס"ב) נקט שאין חיוב החינוך בבת כחיוב החינוך בבן, ולפי זה כתב שתינוקת שאינה בת חינוך אין עונים אמן אחר ברכתיה, אף שתינוק שהגיע לחינוך עונים אמן אחר ברכתיו.

ומכל מקום יש נוהגים לענות אמן אחר ברכתיהם של קטנים אף שלא הגיעו לחינוך, כדי להרגילם בעניית אמן, ובזה אין חילוק בין בן לבת לכל הדעות (ראה אורחות רבנו ח"ג עמ' רכג).

תשלום שכ"ל הבת ממעות מעשר

וכתב באגרות משה (יו"ד ב ס"י קיג) שכיון שלהלכה חייב אדם בחינוך בתו, ולכל הדעות חייב ללמדה להאמין בה' ובתורתו ולהשמר מן האיסורים, אם אינו יכול לחנכה בעצמו צריך לחנכה אפילו בשכר בין בבן ובין בבת. ולפי זה כתב שאין לשלם שכר לימוד של בנותיו בבית הספר מכספי מעשר, שכיון שמחויב הוא בדבר דינו ככל החיובים המוטלים עליו שאי אפשר לפרעם ממעות מעשר.

ומ"מ אינו חייב לשלם מכספו אלא מה שראוי לו לשלם לפי פרנסתו, אבל אם פרנסתו דחוקה ודורשים ממנו לשלם יותר ממה שהיה צריך להוציא על חינוך בנותיו, יכול לשלם ממעות מעשר.

ברכת ברוך שפטרני מענשה שלזו

ולענין ברכת ברוך שפטרני על בת שהגיעה למצוות, נקט במשנה ברורה (ס"י רכה ס"ק ז) להלכה כדעת המגן אברהם (שם ס"ק ד) שברכת ברוך שפטרני היא על מה שהיה האב מחויב בחינוך בנו ונפטרה מחיוב זה, ולפי טעם זה כתב בפרי מגדים (שם א"א ס"ק ה) שאין לברך ברכת ברוך שפטרני על בת כיון שאינו חייב בחינוכה, וכדעת הסוברים שעיקר חיוב חינוך אינו אלא בבן. וכתב שם עוד שאף לדעת הסוברים שחיוב חינוך הוא גם בבת, מכל מקום כיון שאין לה כל כך הרבה מצוות שיהיו חייבים לחנכה בהם בקטנותה, אינו צריך לברך עליה ברכת ברוך שפטרני. (וראה עוד הלכות קטנות ח"א ס"י רכב ושו"ת מנחת עני או"ח ס"י ג). ובספר נתיבי עם (ס"ט רכה) כתב לברך ברוך שפטרני מעונשה שלזו בלא שם ומלכות.

לימודי היו"ט

יום שני ד' אלול תשס"ו 28 באוגוסט 2006
דף היומי בבלי: יומא פב □ רמב"ם יומי: תריז ב-ד
דף היומי ירוש': מעשר שני כט מ"ב העמוד הימי: חלק ו דף נא.
משנה יומית: יבמות ו, ב-ג □ חפץ חיים: רכילות ה, ג-ד

לימודי היו"ט

יום ראשון ג' אלול תשס"ו 27 באוגוסט 2006
דף היומי בבלי: יומא פא □ רמב"ם יומי: תריז א-תריז א
דף היומי ירוש': מעשר שני כח מ"ב העמוד הימי: חלק ו דף נ: □
משנה יומית: יבמות הו, ג, א □ חפץ חיים: רכילות ה, א-ב

יום שלישי ה' אלול

יומא פ"ג

שימוש בתרופות הומיאופתיות בכל ימות השנה ובימי הפסח

במשנה נחלקו מתיא בן חרש וחכמים במי שנשכו כלב שוטה אם מותר להאכילו מחצר הכבד שלו, שהיא חיה טמאה, שמתיא בן חרש מתיר וחכמים אוסרים.

וכתב הרמב"ם (בפירוש המשנה) בטעמם של חכמים שאסרו רפואה זו, כיון שלדעתם אין עוברין על איסור אלא ברפוי שהוא דבר ברור שההגיון והנסיון הפשוט מחייבים אותו, אבל אין עוברים על איסור לצורך ריפוי בסגולות, לפי שענינם חלוש לא יחייבהו ההגיון, ונסיונו רחוק, והיא טענה מן הטוען בה, וזה כלל גדול שצריך לדעתו. ולפי זה נמצא שאין להתרפא בדברים שיש בהם חשש איסור ולא הותרו אלא לצורך חולה, אלא אם כן הרפואה היא רפואה טבעית ולא אם היא רפואה סגולית. ודנו הפוסקים לפי זה בדבר השימוש בתרופות הומיאופתיות שאין ידוע ממה עשו אותם, ויש לחשוש בהם לחששות איסור, אם מותר להתרפא בהם מי שהוא חולה שאין בו סכנה.

והנה סדר הליצור של התרופות ההומיאופתיות הוא שלוקחים כחומרים יסודיים צמחים שונים או חומרים הבאים מבעלי חיים או במינרלים, ושורים אותם בכמות מסויימת של אלכוהול. אחר כך לוקחים חלק אחד מתערובת זו ומוהלים אותה בעשרה חלקים של אלכוהול רגיל כדי לדלל את החומר היסודי. תערובת זו נקראת דילול ראשון. ושוב לוקחין ממהילה זו הנקראת דילול ראשון חלק אחד ומוהלין אותו בעשרה חלקים של אלכוהול רגיל, וזה נקרא דילול שני. וכך ממשיכין לפעמים עד שנים עשר דילולים ויותר. ובדרך כלל משתמשים בריכוזים הנעים בין שלשה ובין שנים עשר דילולים. ואחר כל הדילולים הללו, בתרופה עצמה לא נרגש כל טעם של המרכיב היסודי, הצמח, הבע"ח או המינרל. ומה שדנו בו הפוסקים לאסור אינו משום החומר היסודי של התרופה, כיון שהוא בטל באלף ויותר מאלף, ודנו לאסור מצד האלכוהול שבו מדללים, שברוך כלל במקומות שהיין בוזל עושים את האלכוהול מייך ויש לחוש בזה ליין נסך, וכן הרבה פעמים עושים את האלכוהול מדגן ויש לחוש בזה לאיסור חמץ בפסח.

ודן בשו"ת שבט הלוי (ח"ה סי' נה) אם תרופות אלו נחשבות תרופות טבעיות שמותר להשתמש בהם לצורך חולה, או שמא דינם כדיון תרופות סגוליות ואין בהם שום היתר לצורך חולה וכמבואר בסוגייתינו. ולדינא נקט בשבט הלוי שהגדרת תרופה אם היא טבעית אינה תלויה בדרך פעולתה אם היא מובנת, או לא מובנת ורק בנסיון השימוש בה המאמת את תועלתה של התרופה.

וגם תרופה טבעית כל עוד לא נעשה לה נסיון רצוף ובדוק אינה דוחה שבת ושאר איסורים, וכן מאידך, רפואה סגולית שהוכחה על ידי הנסיון דוחה שבת ושאר איסורים והתרופות ההומיאופתיות אם נתקבלו לנסיון על ידי מומחים ויש נסיון רב בדבר, נחשבים הם לרפואה טבעית, ויש לצרף להיתר השימוש בהם את מה שהחולה הוא חולה שאין בו סכנה, ומותר להשתמש בהם בשאר ימות השנה.

וכן נקטו עוד פוסקים להתיר בימות השנה להשתמש בתרופות אלו גם אם אין מקורם ידוע, מחמת צירופי היתר שונים של סתם יינם בזמן הזה, ובפרט אם אין בולעים את התרופה אלא רק טועמים אותה. אך לכל זה צריך גם לצירוף ההיתר של חולה שאין בו סכנה (ראה שו"ת מנחת יצחק ח"ח סי' סח ושו"ת בצל החכמה ח"ד סי' קעד). אמנם להשתמש בתרופות כאלו בפסח אסרו, אלא אם כן יודעים שהתערובת האחרונה היתה באלכוהול שאין בו חשש חמץ ורק אז בטל החמץ.

יום רביעי ו' אלול

יומא פ"ד

חילול שבת במחלה שאין בה סכנה עכשיו אך יכולה להיגרר ממנה סכנה

בסוגייתנו מבואר שרבי יוחנן כשהיה חולה במחלת הצפידנא היה עושה את הרפואה המיוחדת לה גם בשבת, אף שיש חילול שבת ברפואה זו, כיון שמחלה זו מתחילה בפה ומסיימת בבני המעיים ומביאה בסופו של דבר לידי סכנה.

וכן פסקו הפוסקים להלכה שמחללים שבת על מחלת הצפידנא, וסימנה שכשנותן איזה דבר לתוך פיו סביבות השיניים יוצא דם מבין השיניים (או"ח סי' שכג ס"ג), וכתב במשנ"ב (שם סק"ח) שבמחלה זו אף אם הרופא והחולה אומרים שאין צריך לחלל את השבת אף על פי כן מחללים, ונוקטים שאין הרופא והחולה בקיאים בה, כיון שמקובל ביד חז"ל שסכנה היא. ודנו הפוסקים לפי זה בדיון חולי שאין בו סכנה שיכול לבא מחולי זה לחולי שיש בו סכנה, כגון מי שחולה בברונכיטיס והיא דלקת בדרכי הנשימה ואם לא יטפלו בזה יכולה המחלה להתפשט לדלקת ריאות שבזה כבר יש סכנה. וכתב באגרות משה (או"ח ג סי' צא) להוכיח מדין צפידנא לכל כיוצא בזה, שגם בכל המחלות היכולות להתפתח למחלות ישי בהם סכנה מותר לחלל שבת, וכן מותר לבלוע כדור ביום הכפורים ואפילו עם מים למי שאינו יכול לבלוע את הכדור בלי מים, כיון שאנו דנים את המחלה על שם מה שיכול לבא ממנה והרי היא כמחלה שיש בה סכנה.

אך בגליון מהרא"י (על המשניות ברכות פ"ה מ"א) נקט שאין נוקטים בפיקוח נפש אלא אחר המחלה הקיימת עכשיו, ואף אם יש לחוש שהמחלה הזו תפילה למחלה אחרת שתגרום לו סכנה אחר כך, אין דנים אלא לפי המצב עכשיו ועכשיו אין סכנה ואסור לחלל את השבת וכיוצא בזה, ורק כשתהיה סכנה יותרו כל האיסורים מפני פיקוח נפש. וכן כתב גם בשו"ת בנין ציון (סי' קלז). אך כתבו הפוסקים שאין סתירה בין דברים אלו לבין דברי המשנה ברורה, שדברי המשנה ברורה הם כשאותה מחלה יכולה להתפשט למקום שתהיה סכנה ממנו כגון ברונכיטיס המתפשט לדלקת ריאות וכנ"ל, ודבר זה דומה לצפידנא של סוגייתנו המתפשט לבני המעיים ובזה מותר כבר עכשיו לחלל שבת וכיוצא בזה. אך כשאינה מחלה זו עצמה אלא דבר אחר יכול להיגרם, כגון שכיבה מרובה העלולה לגרום לפצעי לחץ וקרישי דם, אם עכשיו אין מצב של סכנה אין לחלל עכשיו את השבת (תורת היולדת עמ' טו).

וגם במחלת צפידנא הצריך בשו"ת שבט הלוי (ח"ח סי' ע) עיון אם בכל מחלת שיניים מותר לחלל את השבת, כיון שבדרך כלל אינו מסתיים בבני מעיים, ויתכן שהיא מחלה מסוימת שאלו הם סימניה שגם יורד שם מהשיניים וגם היא מסכנת את בני המעיים. ויש שכתבו שבאמת אין הצפידנא אלא מחלה מסויימת המתפתחת על ידי חסרון בויטמין מסויים, וקרויה היום צפדינה. אבל בשאר מחלות שיניים אין לחוש שיתפשטו לבני המעיים ואין לדון בהם דיני פיקוח נפש.

יחודי היום יום רביעי ו' אלול תשס"ו 19 באוגוסט 2006

- דף היומי בבלי: יומא פד רמב"ם יומי: תריח א-ו
- דף היומי ירוש': מעשר שני לא מ"ב העמוד היומי: חלק ו דף נב.
- משנה יומית: יבמות ו, ז, א חפץ חיים: רכילות ה, יז

יחודי היום יום שלישי ה' אלול תשס"ו 18 באוגוסט 2006

- דף היומי בבלי: יומא פג רמב"ם יומי: תריח א-ג
- דף היומי ירוש': מעשר שני מ"ב העמוד היומי: חלק ו דף נא:
- משנה יומית: יבמות ו, ד-ה חפץ חיים: רכילות ה, ה

לזכרון עולם בהיכלי תורה

10 גמרות לשיעורי התורה
נתנדבו לזכות
משפחת אבוהצירה שי' לאוי"ט
קריית גת

10 גמרות לשיעורי התורה
נתנדבו לעילוי נשמת
אבינו מורנו ועטרת ראשנו
רבי נח מאיר קורדינר ז"ל
נלב"ע ביום כ"ט אב תשמ"ב
ת.נ.צ.ב.ה.

צרפו עוד היום את ידיכם וחכריכם
לקבלת העלון חדי שבוע
והכנסו להגרלה!!!

מבצע למנויי
עלון
"היכלי תורה"
תורה

עושים
10 מגוונים חדשים לעלון
זוכים
בש"ס
"ובלכתך בדרך"

היכלי תורה

ההגרלה הבאה
תיערך אי"ה
בר"ח אלול

את הכתובות יש
לשלוח לתיבת דוא"ל:
tora10@014.net.il

איך מצרפים מגוונים?

כל שעליכם לעשות הוא לשלוח 10 כתובות דוא"ל,
ואנו נשלח אליהם את העלון.

"להגדיל תורה ולהאדירה"

ככל שתשלחו יותר כתובות - תכנסו להגרלה פעמים רבות יותר
ובכך תגדילו את סיכוייכם לזכות!!!

עשה עכשיו מנוי מתיבתא במחיר מיוחד

חייג למוקד המנויים: 1800-22-55-66

בסוכה לומדים עם מתיבתא

יום המישי ז' אלול

יומא פ"ה

קביעת רגע המוות ודין מוות קליני

בשנת תקל"ב גזר הדוכס ממקלנבורג על כל אנשי מדינת שווערין שלא יקברו את המתים מיד אחר מותם, אלא ימתינו ג' ימים אחר המיתה כדי לוודא ולברר בהחלט שהמת מת לגמרי ולא נשארה בו חיות, ושלא יקברו אלא כשיש סימני מיתה מובהקים של עיכול הבשר וכתמי מוות על הגוף. גדולי ישראל שבאותו הדור התמרמרו על גזירה זו וראו בה פגיעה בכבוד המת שצריך להלינו זמן רב כל כך עד הקבורה (ראה בכורי העתים תקפ"ד עמ' 212).

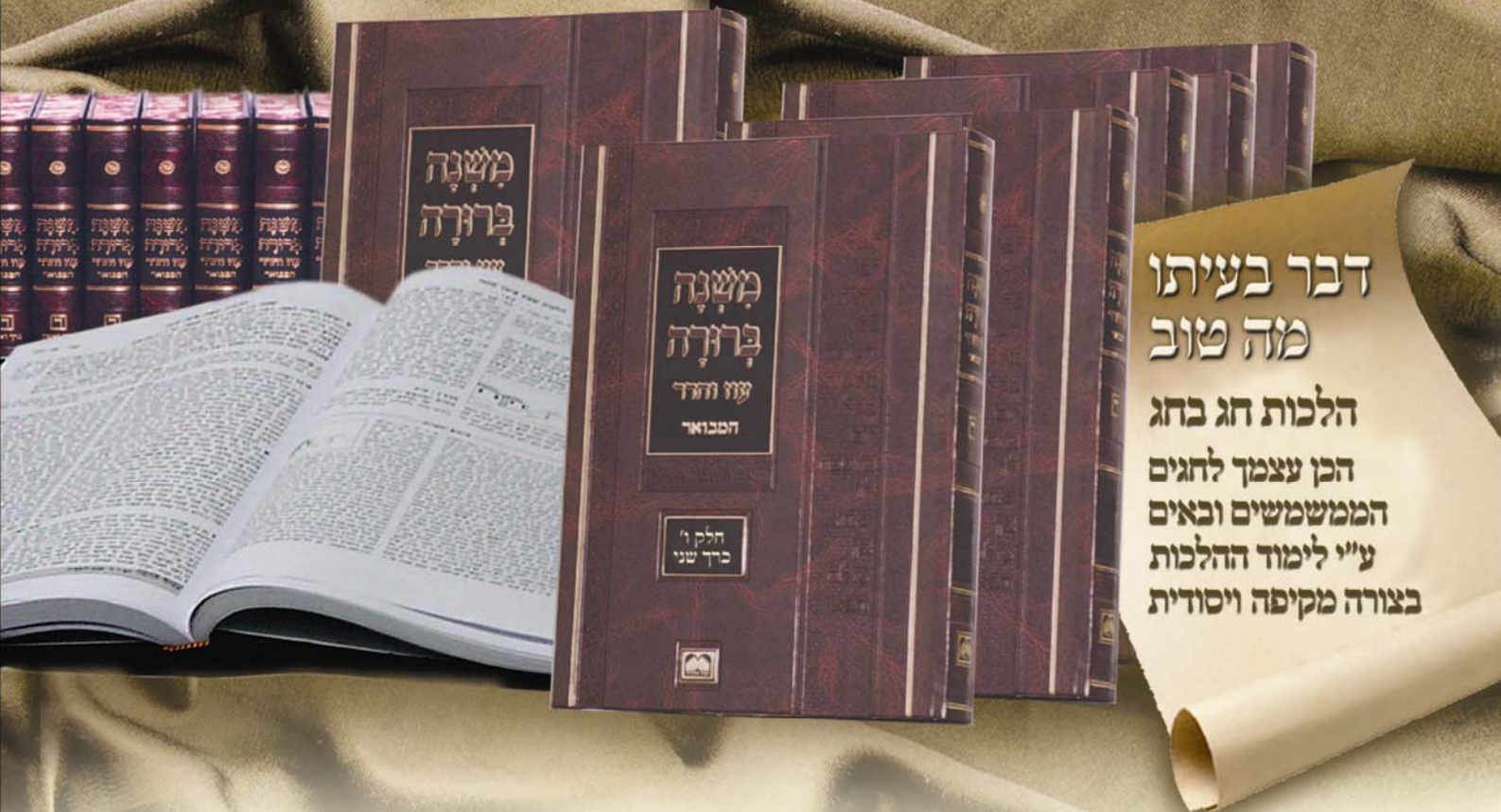
אחד מגדולי המשכילים של אותו דור תמך בגזירת הדוכס (המאסף, אדר תקמ"ה, ונתקן בכורי העתים תקפ"ג עמ' 82), והציע שיעשו מערה ליד בית הכנסת ובה ישוה את הנפטרים ג' ימים אחר מותם לפני שיקברום. והיעב"ץ כתב תשובה ארוכה לדחות טענותיו של אותו משכיל, ודחה כל ראיותיו שכתב להצדקת הלנת המת (בכורי העתים תקפ"ד עמ' 229-232), וכן הרב יהודה לייב מרגליות דחה את הסברות לדחיית קביעת זמן המיתה (שאלת חכם עמ' 5). מכל מקום במדינות שונות אסרו על פי החוק לקבור את המתים מיד, ובזמנו של החתם סופר, בשנת תקצ"ז, כבר הורגלו בכך בני אותם מדינות עד שחבר שהוא מדין תורה להשהות את המת עד שיהיה ודאי שכבר מת (שו"ת חתם סופר יו"ד סי' שלח). ומחמת כן דן החתם סופר בתשובתו באריכות לקבוע את הזמן בו נחשב האדם למת, ומברר שם שקביעת המיתה נעשית על פי ג' סימנים, הסימן הראשון והמובהק הוא הפסקת הנשימה, והוא מיוסד על המבואר בסוגייתנו שמי שנפל עליו גל ואין יודעים אם הוא חי ומותר לפקח עליו את הגל בשבת ויו"כ או שכבר מת, בודקים בחוטמו אם הוא נושם, ולפי זה קובעים אם הוא חי או מת; והסימנים הנוספים שקבע ובירר החתם סופר הם חוסר דופק וחוסק תנועה.

ודנו פוסקי זמנינו בדין מוות מוחי שבו כבר אין נשימה וגזע המוח אף הוא מת אך הדופק והלב עדיין פועלים, אם נחשב האדם למת או לא, ונפקא מינה אם מותר לקחת ממנו אברים להשתלה וכיוצא בזה. ודעת רוב הפוסקים שהעיקר תלוי בנשימה ולא בדופק, וכמו שמוכח מסוגייתנו שהכל נקבע לפי הנשימה שבאף (אגרות משה יו"ד ג סי' קלב), וגם החתם סופר לא נתן את הסימנים הנוספים אלא על מנת לברר ולקבוע אם הפסקת הנשימה היא סופית או שיש לחוש שמא יחזור הלה לנשום, אבל קביעת המוות אינה תלויה אלא בהפסקת הנשימה המוחלטת. וכן כתב בחכמת אדם (כלל קנא סי"ח) שמניחים נוצה על נחיריו, ואם אינה זוה בידוע שאינו נושם ושהוא מת. ולפי זה אדם שלקה במוות מוחי ואינו נושם יש להתיר ליטול ממנו איבריו (ראה נשמת אברהם ח"ה עמ' צד, אור המזרח קל-קלא עמ' 289-281, אסיא מדר, עמ' 77 - 56. וכן פסק הגר"מ פיינשטיין כמובא בהמעין טבת תשנ"ו. ועיי' שו"ת מנחת שלמה תנינא סי' פו). אך דעת הגר"ש ואזנר (שבט הלוי ח"ז סי' רלה וח"ח סי' סז) ועוד פוסקים, שדופק הלב אף הוא סימן עיקרי בקביעת רגע המוות, ואם יש עדיין דופק נחשב האדם לחי אף אם מוחו מת ונשמיתו פסקה, ואסור ליטול ממנו איבריו.

יחודי היום יום תמישי ז' אלול תשס"ו 18 באוגוסט 2006

- דף היומי בבלי: יומא פה □ רמב"ם יומי: תריח ד-ט
- דף היומי ירוש': מעשר שני לב □ מ"ב העמוד היומי: חלק ו דף נב:
- משנה יומית: יבמות ז, ב-ג □ חפץ חיים: רכילות ו, א-ב

הופיע ויצא לאור משנה ברורה המבואר

דבר בעיתו
מה טוב
הלכות חג בחג
הכן עצמך לחגים
הממשמשים ובאים
ע"י לימוד ההלכות
בצורה מקיפה ויסודית

הלכות ראש השנה ויום הכיפורים

כרך נוסף של יצירת מופת מבית היוצר של מכון "עוז והדר"
בברכתם והכוונתם של מרנן ורבנן גדולי ישראל ופוסקי ההלכה שליט"א

מהדורה חדשה ומפוארת

מעוטר במראי מקומות לרבבות, ביאורים והערות,

תמצית מספרי הלכה ותשובות

לקראת חג הסוכות יצאו לאור אי"ה הכרכים החדשים

על הלכות סוכה וארבעת המינים

עם מאות תמונות אמיתיות בצבע מלא להמחשה

להשיג בחנויות הספרים המובחרות
ובמוקד מנויים: 1-800-22-55-66